

Opmerking vooraf: dit correctieadvies vervangt het correctievoorschrift van het College voor Toetsen en Examens niet. **Het officiële beoordelingsmodel van het CvTE dient te allen tijde te worden gevolgd.** Dit correctieadvies biedt alleen houvast bij de correctie van open vragen en de vertaling. Het is vooral bedoeld voor punten waarbij interpretatieverschillen van het beoordelingsmodel tot onduidelijkheid kunnen leiden of om de reikwijdte van de opmerking in het beoordelingsmodel 'woorden van overeenkomstige strekking' te illustreren.

Algemene opmerkingen:

- Een kennelijke verschrijving hoeft het antwoord niet fout te maken. Hierbij denken we aan overschrijffouten bij citaten en het niet juist spellen van namen.
- Bij de beoordeling van afwijkende citaten geldt algemene regel 3.3. Dat betekent bijvoorbeeld ook dat een toevoeging aan het citaat het antwoord niet per definitie fout maakt.
- Bij de correctie van een kolon geldt dat alle punten verloren gaan als de strekking van de vertaling heel anders of volkomen fout wordt. Zie ook vakspecifieke regel 3.
- Tijdfouten zorgen voor aftrek van één scorepunt, tenzij anders vermeld in het correctievoorschrift of in het geval dat vakspecifieke regel 3 van toepassing is. Op grond van vakspecifieke regel 1 en algemene regel 6 moet eenzelfde tijdfout steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij anders vermeld in het correctievoorschrift.
- Herhalingsfouten in de vertaling, bijvoorbeeld een verkeerde betekenis van een woord, verkeerde naamval of verkeerd getal, moeten op grond van vakspecifieke regel 1 en algemene regel 6 steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij anders vermeld in het correctievoorschrift. De ernst van de fout, -1 of -2, dient bepaald te worden op grond van de vakspecifieke regels 3 en 5.
- Als in het correctievoorschrift een toevoeging tussen haakjes staat, dan is een toevoeging van een deel van de tekst tussen haakjes niet fout, tenzij het correctievoorschrift anders vermeldt.

Vraag 4

In de vergadering werd gevraagd of **ista res** ook kan verwijzen naar het concrete voorbeeld van het overlijden/de dood van Flaccus. **Ista res** kan zowel een specifieke als aspecifieke interpretatie hebben. Door de toevoeging van het woord 'concreet' in de vraagstelling is een specifieke interpretatie ook aannemelijk.

Advies: reken 'het overlijden/de dood van Flaccus' niet fout.

In de vergadering werd gevraagd of 'de rouw/het verdriet om de dood van Flaccus' goed gerekend kan worden. Dat wat de wijze **vellicabit** is het feit dat de vriend dood is. Rouw en verdriet komen daarna en daar heeft de wijze juist geen last van.

Advies: reken 'de rouw/het verdriet om de dood van Flaccus' fout.

Vraag 6

In de vergadering werden meerdere mogelijkheden genoemd die niet in het correctievoorschrift staan. Op grond van algemene regel 3.3 kunnen ook andere correcte stilistische middelen goed gerekend worden.

Voorbeelden van goede antwoorden:

*assonantie (**amisso amico, sicci sint**), eufemisme (**amisso amico**), repetitio (**nec ... nec**), sententia (**lacrimandum est, non plorandum**)*

Voorbeelden van foute antwoorden:

*chiasme (**sint amisso amico fluant**), litotes (**nec sicci**)*

Vraag 9

In de vergadering werd gevraagd of 'de troost' goed gerekend kan worden. Als een leerling dit heeft geantwoord heeft de leerling de kern van het antwoord. De toevoeging van het lidwoord maakt het antwoord niet fout.

Advies: reken 'de troost' goed.

Vraag 13

In de vergadering werd gevraagd of 'vriendschap(pen)' goed gerekend kan worden. Het antwoord 'vriendschap' is verdedigbaar, omdat zowel voor vrienden als voor vriendschap geldt dat het lot die afneemt wanneer één van beiden sterft.

Advies: reken 'vriendschap(pen)' niet fout.

Vraag 20

In de vergadering werd gevraagd hoe **id** in **idque faciens** moet worden opgevat. **Id** kan ook breder worden opgevat, verwijzend naar Cicero's manieren om zich af te leiden.

*Advies: reken antwoorden waarin **id** is opgevat als 'afleiding zoeken' niet fout.*

Vraag 26

In de vergadering constateerden we dat veel leerlingen 'coniunctivus van verplichting' hebben geantwoord. Een foutieve toevoeging aan een antwoord maakt het antwoord fout. In dit geval maakt de toevoeging 'van verplichting' het antwoord dus fout.

Advies: geen scorepunt toekennen wanneer het antwoord de foutieve toevoeging 'van verplichting' bevat.

Vraag 27

In de vergadering bleek er onduidelijkheid te zijn over de interpretatie van het eerste deel van correctievoorschrift. De 'concrete levenspraktijk' en de 'hoogdravende wijsneuzerij' betreft het contrast tussen de praktijk en de (filosofische) theorie. Antwoorden die dat contrast op juiste wijze weergeven zijn goed te rekenen.

Advies: reken antwoorden die het contrast tussen praktijk en theorie goed weergeven goed.

Kolon 33

In de vergadering vroeg men of het verbinden van **idem** met **senectute** -1 of -2 betreft. De vraag is of vakspecifieke regel 3 hier geldt. De vertaling 'dezelfde/eenzelfde ouderdom' levert inhoudelijk gezien een ernstige fout op binnen kolon 33, zeker gezien het vervolg in kolon 34.

*Advies: ken geen scorepunten toe aan kolon 33 wanneer **idem** verbonden is met **senectute**.*

Kolon 34

In de vergadering bleek er onduidelijkheid te zijn over hoe het correctievoorschrift gelezen moet worden. Het correctievoorschrift stelt dat de vertalingen 'die hij jong was' en 'als hij jong was' niet fout gerekend hoeven te worden, omdat er dan sprake is van een predicatieve vertaling van **ijuvenis**. De vertaling 'die jong was' is dus fout.

Advies: reken de vertaling 'die jong was' fout.

Kolon 35

Er ontstond discussie over de betekenis van **mane**. De vertaling 'morgen' in de betekenis van 'op de komende dag' betekent weliswaar niet precies hetzelfde als 'op de volgende ochtend', maar met deze vertaling wordt de betekenis van het kolon niet geheel anders, mits de rest van het kolon goed vertaald is.

Advies: reken de vertaling 'morgen' in de betekenis van 'op de komende dag' niet fout.

Kolon 36

In de vergadering werd gevraagd of de vertaling **corpora nostra** 'ons lichaam' goed is. De uitdrukking 'ons lichaam' verwijst in het Nederlands automatisch naar meerdere lichamen. Daarmee is de vertaling 'ons lichaam' niet fout.

Advies: reken de vertaling 'ons lichaam' niet fout.

Kolon 45

In de vergadering werd gevraagd of **quod** ook als 'zoals' en 'omdat' vertaald kon worden. **Quod** kan in principe niet 'zoals' betekenen en daarmee lijkt het alsof **Hoc** slaat op het voorafgaande i.p.v. het citaat wat erna komt. **Quod** kan hier geen 'omdat' betekenen omdat er geen causaal verband is tussen deze zin en de voorafgaande.

*Advies: alleen **quod** '(dat) wat' goed rekenen.*

Kolon 49

In de vergadering werd gevraagd of **homine** 'mensen' ook goed gerekend kan worden. **Homine** verwijst hier naar de mens als soort of naar de 'mensheid'. Daarom is een vertaling 'mensen' als benaming voor een collectief niet fout.

*Advies: reken de vertaling **homine** 'mensen' niet fout.*

Kolon 50

In de vergadering werd gevraagd of **non minus velox** predicatief vertaald kan worden. In dat geval zou **velox** zowel verbonden zijn met **cursus** als **praetervehit**. Dit is niet fout te rekenen.

*Advies: reken een predicatieve vertaling van **non minus velox** niet fout.*

Ook werd gevraagd of **non minus** bijwoordelijk bij **praetervehit** vertaald kan worden. Dit is niet goed, omdat **non minus** vóór **velox** staat en dus daarbij hoort. Een bijwoordelijke vertaling is dus fout.

*Advies: trek één scorepunt af wanneer **non minus** bijwoordelijk bij **praetervehit** is vertaald.*

Kolon 57

In de vergadering bleek er onduidelijkheid te zijn over hoe de tweede opmerking in het correctievoorschrift gelezen moet worden. Wanneer in kolon 56 'het' als onderwerp van **fiat** is vertaald, mag de vertaling **quod** 'omdat' goed gerekend worden. In andere gevallen niet.

*Advies: reken **quod** 'omdat' niet fout wanneer 'het' als onderwerp van **fiat** in kolon 56 is vertaald.*